

Ugovor o trgovini oružjem

Rezolucija Europskog parlamenta od 5. veljače 2014. o ratifikaciji Ugovora o trgovini oružjem (2014/2534(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Ugovor o trgovini oružjem koji je usvojila Opća skupština UN-a 2. travnja 2013.,
- uzimajući u obzir Odluku Vijeća 2010/336/ZVSP od 14. lipnja 2010.¹ i prijašnje odluke Vijeća o aktivnostima EU-a za potporu provedbe Ugovora o trgovini oružjem te nacrt odluke Vijeća o ovlašćivanju država članica za ratifikaciju Ugovora o trgovini oružjem (12178/2013) u korist Europske unije,
- uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 91/477/EEZ od 18. lipnja 1991. o nadzoru nabave i posjedovanja oružja²,
- uzimajući u obzir Direktivu 2009/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. kojom se pojednostavljaju uvjeti prijenosa obrambenih sredstava unutar Zajednice³,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 258/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o provedbi članka 10. Protokola Ujedinjenih naroda protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Protokol UN-a o vatrenom oružju), utvrđivanju odobrenja za izvoz vatrenog oružja, mjera za uvoz i provoz vatrenog oružja, njegovih dijelova, komponenata i streljiva⁴,
- uzimajući u obzir Zajedničko stajalište Vijeća 2008/944/ZVSP od 8. prosinca 2008. o utvrđivanju zajedničkih pravila kontrole izvoza vojne tehnologije i opreme⁵,
- uzimajući u obzir svoje Rezolucije od 21. lipnja 2007. o Ugovoru o trgovini oružjem: uspostava zajedničkih međunarodnih normi za uvoz, izvoz i prijevoz konvencionalnog oružja⁶, od 13. lipnja 2012. o pregovorima o Ugovoru UN-a o trgovini oružjem⁷ i od 13. ožujka 2008. o Kodeksu ponašanja EU-a u pogledu izvoza oružja – nemogućnost Vijeća da usvoji Zajedničko stajalište i pretvori Kodeks u pravno obvezujući dokument⁸,
- uzimajući u obzir članak 21. i članak 34. Ugovora o Europskoj uniji,

¹ SL L 152, 18.6.2010., str. 14.

² SL L 256, 13.9.1991., str. 51.

³ SL L 146, 10.6.2009., str. 1.

⁴ SL L 94, 30.03.2012., str. 1.

⁵ SL L 335, 13.12.2008., str. 99.

⁶ SL C 146 E, 12.6.2008., str. 342.

⁷ SL C 332 E, 15.11.2013., str. 58.

⁸ SL C 66 E, 20.3.2009., str. 48.

- uzimajući u obzir članke 3., 4. i 5. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
 - uzimajući u obzir zahtjev Vijeća za davanje suglasnosti u skladu s člankom 207. stavkom 3. i člankom 218. stavkom 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (C7-0233/2013),
 - uzimajući u obzir članak 110. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da je međunarodna trgovina konvencionalnim oružjem posao vrijedan 70 milijardi USD godišnje te budući da se prema izračunima UN-a gotovo jedan milijun od osam milijuna dnevno proizведенog oružja izgubi ili ukrade te uglavnom završi u krivim rukama i budući da svake minute u svijetu jedna osoba smrtno strada zbog oružanog nasilja;
- B. budući da, prema Štokholmskom međunarodnom institutu za mirovna istraživanja (SIPRI), na EU kao cjelinu otpada 26% svjetskog izvoza oružja i budući da 61% tog izvoza odlazi izvan EU-a;
- C. budući da se od usvajanja Direktive 2009/43/EZ primjenjuje zajednički globalni sustav dozvola EU-a u trgovini vojnom opremom unutar EU-a te budući da je EU nadležan za zaključenje međunarodnih sporazuma u područjima koja spadaju u njegovu isključivu nadležnost;
- D. budući da se Zajedničkim stajalištem Vijeća iz 2008. utvrđuju četiri obvezujuća kriterija koja mogu dovesti do uskraćivanja dozvole za izvoz te druga četiri kriterija koje treba uzeti u obzir; budući da ti kriteriji ne dovode u pitanje restriktivnije mjere nadzora oružja u državama članicama;
- E. budući da poštovanje ljudskih prava predstavlja okosnicu zajedničkih vrijednosti na kojima je izgrađena Europska unija i budući da, prema ugovorima, trgovinska politika kao dio vanjskog djelovanja EU-a treba doprinositi poštovanju ljudskih prava;
- F. budući da izvoz oružja utječe ne samo na sigurnost, već i na istraživački, razvojni, inovacijski i industrijski kapacitet, bilateralnu i plurilateralnu trgovinu te održivi razvoj; budući da nestabilnost nastala sve većom dostupnosti oružja često vodi do gospodarskog zastoja i siromaštva; budući da trgovina oružjem, posebno sa zemljama u razvoju, često vodi do korupcije i prekomjerne zaduženosti te crpi važne izvore za razvoj njihovih društava; budući da međunarodna trgovina može ostvariti svoj puni potencijal omogućavanja održivih radnih mjesta, rasta i razvoja jedino u ozračju dobrog međunarodnog upravljanja, ako ne i potpunog mira, sigurnosti i stabilnosti;

Opće napomene

1. pozdravlja sklapanje pravno obvezujućeg Ugovora o trgovini oružjem koji se odnosi na međunarodnu trgovinu konvencionalnim oružjem, pod okriljem Ujedinjenih naroda, nakon sedam godina dugih pregovora; podsjeća da je cilj ugovora uspostavljanje najviših mogućih zajedničkih međunarodnih standarda za reguliranje međunarodne trgovine konvencionalnim oružjem te sprječavanje i iskorjenjivanje nezakonite trgovine konvencionalnim oružjem radi doprinosa međunarodnom i regionalnom miru, sigurnosti i stabilnosti te smanjenju ljudske patnje; vjeruje da se učinkovitom provedbom Ugovora može znatno doprinijeti poboljšanju poštovanja međunarodnih ljudskih prava i humanitarnog prava diljem svijeta; pozdravlja znatan doprinos organizacija civilnog

društva od začetka do usvajanja Ugovora o trgovini oružjem;

2. naglašava da dugotrajni uspjeh režima Ugovora o trgovini oružjem ovisi o sudjelovanju što je moguće više zemalja, a posebno svih glavnih aktera međunarodne trgovine oružjem; pozdravlja činjenicu da je većina država članica UN-a već potpisala Ugovor i potiče ostale da slijede njihov primjer i ratificiraju ga što je prije moguće; poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD) da svojim vanjskopolitičkim ciljevima, kao i temama koje će biti uključene u bilateralne sporazume doda pozivnicu trećim zemljama za potpisivanje Ugovora o trgovini oružjem;
3. napominje da neki trgovinski sporazumi uključuju odredbe kojima se promiču ciljevi neširenja naoružanja i dogovore u vezi s oružjem za masovno uništenje te stoga poziva Europsku komisiju da istraži u kojoj se mjeri sadašnji i budući trgovinski instrumenti mogu koristiti za promicanje ratifikacije i provedbe Ugovora o trgovini oružjem;
4. naglašava činjenicu da se nezakonitim i neregistriranim prijenosima oružja uzrokuje ljudska patnja, potiču oružani sukobi, nestabilnost, teroristički napadi i korupcija, što za posljedicu ima smanjenje društveno-gospodarskog napretka, kršenje demokracije, vladavine prava, ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava;

Područje primjene

5. smatra žaljenja vrijednim to što Ugovor ne sadrži opću i detaljnu definiciju konvencionalnog oružja i što se odnosi samo na osam kategorija oružja utvrđenih u članku 2. stavku 1. te žali zbog toga što nije sastavljen popis u kojem se opisuju pojedine vrste oružja unutar svake od tih kategorija; pozdravlja međutim upotrebu širokih kategorija radi utvrđivanja o kojim se vrstama oružja radi; posebno je zadovoljan uključivanjem malog i lakog oružja, streljiva te dijelova i komponenata; poziva države stranke da u svojem nacionalnom zakonodavstvu svaku kategoriju shvaćaju u njezinom najširem značenju; žali zbog toga što trgovina naoružanim daljinskim sustavima upravljanja letjelicama (bespilotne letjelice) nije uključena u područje primjene Ugovora;
6. žali što je tehnička pomoć, uključujući popravke, održavanje i razvoj koji su uključeni u zakonodavstvo EU-a u tom području, izostavljena iz područja primjene Ugovora;
7. poziva države članice EU-a da pojasne da se izraz „prijenos“ spomenut u članku 2. stavku 2. Ugovora odnosi na darove, kredite i pozajmice te sve druge oblike prijenosa i da su te aktivnosti stoga uključene u područje primjene ovog Ugovora;
8. poziva države stranke da, uzimajući u obzir kontrole izvoza i primjenu članka 6. (Zabrane) i članka 7. (1.a iv.) (Izvoz i procjena izvoza) Ugovora o trgovini oružjem, veću pozornost pridaju robi koja se može koristiti i u civilne i u vojne svrhe, kao što je nadzorna tehnologija, te u skladu s tim i zamjenskim dijelovima i proizvodima koji su prikladni za uporabu u kibernetskom ratovanju ili za nesmrtonosno kršenje ljudskih prava te predlaže da se istraži mogućnost proširenja područja primjene Ugovora o trgovini oružjem na usluge povezane s izvozom oružja te na robu i tehnologiju dvojake uporabe;
9. pozdravlja odredbe kojima se nastoji spriječiti preusmjeravanje oružja; primjećuje međutim da je državama strankama ostavljen velik prostor u određivanju razine rizika preusmjeravanja oružja; žali zbog činjenice što streljiva, dijelovi i komponente nisu izričito obuhvaćeni dotičnim odredbama te poziva države stranke, osobito države članice

EU-a, da to isprave u svojim nacionalnim zakonima u skladu sa Zajedničkim stajalištem Vijeća iz 2008.;

10. prepoznaće da industrija oružja, uz njezinu temeljnu ulogu opskrbe ključnih kapaciteta, ima važnost za rast i inovacije; podsjeća na legitimne interese država da nabavljaju konvencionalno oružje i koriste svoje pravo na samoobranu te proizvodnju, izvoz, uvoz i prijenos konvencionalnog oružja; također podsjeća da je državama strankama u interesu da osiguraju usklađenost industrije oružja s međunarodnim pravom i obvezujućim režimima kontrole oružja kako bi se očuvala i zaštita temeljna načela demokracije, vladavine prava, ljudskih prava i humanitarnog prava te promicalo sprečavanje i rješavanje sukoba;
11. poziva Komisiju i Europsku službu za vanjsko djelovanje da pomognu pri sastavljanju obvezujućeg kodeksa ponašanja za privatne subjekte uključene u trgovinu vojnom robom koji bi bio u skladu s vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; snažno ohrabruje europsku industriju oružja da na otvoren i transparentan način doprinese naporima na planu potpore provedbe, po potrebi i kroz javno-privatna partnerstva, te da potiče usklađenost, posebno s pojačanim obvezama odgovornosti i obvezama koje proizlaze iz odgovornosti sprečavanja nezakonitog prijenosa oružja;

Kriteriji i međunarodni standardi

12. naglašava važnost obveze, koja je državama strankama nametnuta Ugovorom, da uspostave nacionalne sustave kontrole za prijenos oružja (izvoz, uvoz, prijevoz, pretovar i posredovanje);
13. pozdravlja prije svega zabranu svih prijenosa ako država u trenutku odobrenja zna da je oružje namijenjeno počinjenju genocida, zločina protiv čovječnosti ili ratnih zločina;
14. uvelike sukladno raznim regionalnim sporazumima i instrumentima o kontroli prijenosa, uključujući Zajedničko stajalište Vijeća iz 2008., pozdravlja činjenicu da se prijenos oružja ne može odobriti ako države stranke smatraju da postoji „prevladavajući rizik“ od toga da oružje naruši mir i sigurnost ili da će biti korišteno za: (1) kršenje humanitarnog prava, (2) kršenje prava o ljudskim pravima, (3) činove organiziranog kriminala i (4) činove terorizma; potiče sve države stranke da razviju opširne smjernice kako bi se ti kriteriji primjenjivali s propisnom strogošću i dosljednošću;
15. poziva Komisiju i Vijeće da osiguraju veću sukladnost među različitim europskim instrumentima, kojima se uređuje kretanje (izvoz, prijenos, posredovanje i prijevoz) oružja i strateških proizvoda, kao što su Zajedničko stajalište Vijeća iz 2008., Uredba (EZ) br. 428/2009 o dvojnoj namjeni, Uredba (EZ) br. 258/2012 o članku 10. Protokola o vatrenom oružju te ciljane mjere u skladu s člankom 218. Ugovora u pogledu institucijskog okvira na razini EU-a i mehanizama provedbe, kako bi se izbjegle pravne nejasnoće i nepotrebni dodatni troškovi za odgovarajuće gospodarske subjekte EU-a;
16. pozdravlja zahtjev o tome da pri postupku donošenja odluka o licencama države članice uzmu u obzir rizik od toga da se oružje koje treba prenijeti može upotrijebiti za vršenje ili omogućavanje teškog nasilja na temelju spola ili teškog nasilja nad ženama i djecom;

Provedba i izvještavanje

17. naglašava važnost učinkovite i vjerodostojne provedbe Ugovora s jasnim definicijama odgovornosti država stranaka; u tom smislu napominje da je državama članicama ostavljen veliki prostor za tumačenje;
18. ističe da procjene o postojanju napetosti ili oružanih sukoba u zemljama odrednicama nisu obvezne, kao ni informiranost o njihovoj razini razvoja;
19. ističe da su države stranke obvezne na godišnjoj osnovi izvještavati o svojem izvozu i uvozu konvencionalnog oružja; upućuje snažan poziv za uspostavu pravila o javnoj dostupnosti relevantnih izvješća; u skladu s tim poziva države članice da ustraju u transparentnosti i javno objave svoja godišnja izvješća o prijenosu oružja ne čekajući univerzalno prihvaćanje tog načela;
20. vjeruje da potpuna transparentnost uvelike ovisi o odgovornosti koja se polaze prema parlamentima, građanima i organizacijama civilnog društva te poziva na uspostavu mehanizama transparentnosti kojima bi se građanima i organizacijama omogućila uključenost s ciljem održavanja njihovih vlasti odgovornima;
21. ističe važnu ulogu nacionalnih parlamenta, nevladinih organizacija i civilnog društva kako u primjeni, tako i u provedbi dogovorenih standarda iz Ugovora o trgovini oružjem na nacionalnoj i međunarodnoj razini te u uspostavi transparentnog i odgovornog sustava kontrole; stoga poziva na to da se (i finansijski) podupre snažan međunarodni transparentni kontrolni mehanizam kojim bi se ojačala uloga parlamenta i civilnog društva;
22. pozdravlja odredbe o međunarodnoj suradnji i pomoći te uspostavi dobrovoljne zaklade za pomoć državama strankama kojima je potrebna potpora za provedbu Ugovora;
23. također pozdravlja uspostavu Konferencije država stranaka koja će se redovito sazivati u cilju pregleda provedbe Ugovora kao i, među ostalim, osiguravanja pokrivenosti trgovine novim tehnologijama oružja Ugovorom o trgovini oružjem;

EU i njegove države članice

24. prepoznaje dosljednu ulogu EU-a i njegovih država članica u potpori međunarodnog procesa donošenja zajedničkih obvezujućih pravila o međunarodnoj trgovini oružjem; pozdravlja činjenicu da su sve države članice potpisale Ugovor; željno iščekuje brzu ratifikaciju država članica nakon što Europski parlament da svoj pristanak;
25. stoga poziva grčko predsjedništvo u Vijeću da najveći prioritet da ratifikaciji i provedbi Ugovora o trgovini oružjem te da redovito izvještava Parlament o aktivnostima u vezi s tim; potiče države članice na brzu, učinkovitu i ujednačenu provedbu Ugovora o trgovini oružjem diljem Europske unije istovremeno nastavljajući s potpunom provedbom Zajedničkog stajališta Vijeća iz 2008. kao trenutne osnove za zajedničke europske standarde u pogledu nadzora izvoza oružja;
26. podsjeća države članice na njihovu zajedničku odgovornost primjene i tumačenja Zajedničkog stajališta Vijeća iz 2008. o izvozu oružja na ujednačen način i uz jednak stupanj strogosti;
27. potiče države članice da ispune svoje obveze o izvještavanju i u okviru EU-a i u okviru

UN-a u duhu transparentnosti i cjelovitosti te da promiču transparentnost i razmjenu informacija i najboljih praksi o prijenosima oružja i preusmjeravanju oružja na svjetskoj razini;

28. pozdravlja aktivnu ulogu EU-a u pregovorima o Ugovoru o trgovini oružjem; međutim smatra vrijednim žaljenja činjenicu što Ugovor o trgovini oružjem ne sadrži odredbe kojima bi EU-u ili drugim regionalnim organizacijama bilo omogućeno sudjelovanje kao strankama Ugovora; ističe potrebu za aktivnom ulogom regionalnih organizacija u provedbi Ugovora te poziva na to da se u Ugovor o trgovini oružjem što je prije moguće uvedu odredbe kojima bi se EU-u ili drugim regionalnim organizacijama omogućilo da sudjeluju kao stranke Ugovora;
29. pozdravlja činjenicu da su države Ugovorom obvezne podnosi godišnja izvješća o izvozu i uvozu (članak 13. stavak 3.), što predstavlja pozitivan aspekt kojim se, s obzirom na mogućnost dobivanja informacija o oružju koje su kupile druge države, promiče povjerenje među državama;
30. poziva Komisiju da predoči ambiciozan prijedlog odluke Vijeća o mehanizmu EU-a za potporu provedbe Ugovora o trgovini oružjem;
31. poziva EU i njegove države članice da pruže potporu trećim zemljama kojima je potrebna pomoć u ispunjavanju obveza iz Ugovora; u tom pogledu pozdravlja zaključke Vijeća za vanjske poslove od 16. prosinca 2013. o dodjeli 5,2 milijuna eura iz proračuna EU-a za uspostavu dobrovoljne zaklade u okviru Ugovora;
32. naglašava da bi svi napor usmjereni prema potpori provedbe trebali biti dobro usklađeni s aktivnostima drugih donatora i ostalih stranki Ugovora o trgovini oružjem, uzimati u obzir stajališta istraživačkih instituta i organizacija civilnoga društva, kao što su one koje financira Zaklada UN-a za potporu suradnje u donošenju propisa za oružje (UNSCAR), te potaknuti sudjelovanje lokalnog civilnog društva;
33. poziva Komisiju i Europsku službu za vanjsko djelovanje da izrade i provedu usklađeni program informiranja o Ugovoru o trgovini oružjem koji integrira i dopunjuje postojeće aktivnosti ostalih stranki tog ugovora, uzimajući u obzir aktivnosti lokalnih inicijativa zagovaranja koje provode organizacije civilnog društva te informativne aktivnosti drugih donatora i organizacija civilnog društva uz dužno razmatranje iskustava stečenih u tom području;
34. ističe da je odredba za izmjenu Ugovora posljednja opcija za koju je, ukoliko to bude potrebno, neophodna većina od tri četvrtine država stranaka te potiče EU i njegove države članice da iskoriste ovu odredbu u budućnosti kako bi dodatno ojačale režim i uklonile njegove nedostatke; u međuvremenu od Komisije zahtijeva da provede bilateralna rješenja u kontekstu ugovornih trgovinskih odnosa;
35. poziva grčki parlament da u okviru grčkog predsjedanja Vijećem EU-a pitanje ratifikacije Ugovora o trgovini oružjem i Zajedničkog stajališta Vijeća iz 2008. stavi na dnevni red Međuparlamentarne konferencije o ZVSP-u i ZSOP-u;
36. poziva Vijeće da, s obzirom na to da se Ugovor o trgovini oružjem odnosi i na isključivu nadležnost EU-a i na nacionalne nadležnosti, državama članicama, u interesu Europske unije, da dopuštenje za ratifikaciju Ugovora o trgovini oružjem;

○
○ ○

37. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, nacionalnim parlamentima država članica EU-a, potpredsjednici Komisije/Visokoj predstavnici za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Komisiji i glavnom tajniku Ujedinjenih naroda.